

Закордонна група
Української партії соціалістів-революціонерів.

М. Сріблянський.

144634

Кобилка.

Читаю замітки в студентському органі „Наша Громада“ про українські завдання і обхоплює безмірний сум. Напр., п. М. Левицький розводить мову про беспартійну масу — називаючи її характерно „кобилкою“ і доводить, що „коли-б, не дай Боже, і наш народ поділився на 5—6 партій і водились-би ті партії за чуби в суперечках за партійні програми, то так саме використав би хтось ту суперечність і запріг би в ярмо наш народ, тільки поганяв-би тоді не одну кобилку, а 5—6 қобилок ріжної масті, які під чужою пugoю тягнули-би добре і щиро, а без тої пуги гризлись-би між собою. Ледви чи лекше булоб од цього Україні“.

Представник „кобилки“ в розмові з „партійцем“ заявив гордовито й самопевно: „Коли з 35 міліонів українського народу напевне більше, як 34 мільйони „кобилки“ беспартійної, то й я — „кобилка“.

Однаке, на думку п. М. Левицького, й кобилка має свою фізіономію політичну:

„Прагне вона того, чого тепер прагне увесь народ український і об'єднана в „Союзі боротьби“ провідна інтелігенція наша: визволення з ярма чужинецького і утворення незалежної Української держави, не предрішаючи, яка буде її політична форма: чи то радянська, чи парламентарна республіка, чи навіть конституційна монархія (гетьманат), аби своя, яку визнає наш народ.

„Перед принципом державності там замовили партійні змагання, перед національними інтересами відступили класові. На цих двох принципах, на скільки мені відомо, стоїть і еміграційна „кобилка“.

Далі п. М. Левицький характеризує „кобилку“: це середні люди, тверді національно, що служили старшинами в укр. армії або середніми і нижчими урядовцями в державних установах. Міністрів, дипломатів, фінансових діячів нема серед кобилки. (Про своє міністрування п. Левицький скромно замовчує.) Кобилка збільшується, навіть умірковані елементи з партій прилучаються до кобилки. І п. М. Левицький тішиться зростом кобилки:

„Це явище я вітаю, як поодиноку поки-що запоруку, що й наша еміграція принесе щось позитивне і творче до дому. „Кобилку“ щиро привітає наш народ і не скаже їй, як тим творцям нових державних концепцій? Ох, якби то сталося, щоб ви не вертались!“

Ну, а як не привітає і не скаже?

Почну з того, що кобилка — це не тільки старшини і урядовці. Пан М. Левицький дарма так думає: до кобилки належить і багато селян, робіт-

ників, письменників, вільнофаховців, навіть і вищі урядовці і навіть де-які б. міністри, дипломати і фінансові діячі належать до безпартійної қобилки. Що більш — навіть де-які партійці безсумнівно носять в своїй душі душу қобилки. Представник української қобилки нараховує між українцями на 35 мільйонів — қобилки більш 34 мільйонів. Так що по закону великих чисел всю нашу націю можна було б назвати „кобилкою“. Вона безпартійна і не має ніяких принципів, програм, талмудів — міркуючи „звичайним розумом“ (це-то розумом қобилки, бо звичайніше це те — за що всі; принаймні велика більшість, за що қобилка). Українська новітня қобилка вже має „два принципи“. Розуміється, ці два принципи — теж програма, талмуд, але не розроблений, не розвинutий — так собі ембріон (зародок) програми. Ембріон від розвинutoї істоти в біології одріжняється тим, що він є примітивним початком того, з чого лише значно пізніше розвинеться повна істота. Зародок, прим. людини на перших стадіях такий, що хіба тільки лікарі-авгури скажуть що воно таке. Де-що пізніше зародок людини буває подібний до зародку курки, қішки, собаки, малпі і т. п. (Це фаховці докладно скажуть.) Значить, не одріжниш людину від звірини, розумну істоту, царя природи від звірят, від... қобилки в природі. У зародків взагалі мало принципів: незалежний, не передрішаючи майбутньої своєї форми, дихає, єсть та росте.

Українська қобилка тільки на еміграції (чи трохи раніш) здобулась на „два“ принципи.

А раніш? В нашій історії қобилка була завжди в неволі, не зважаючи на свою ідеальну безпартійність: у татар, турків, литвинів, поляків, москалів, румунів... Сотні років!

За Хмельницького — коли қобилка рухнулась на голос боротьби за волю, землю, проти панів, то впала Польща. Однака қобилка зрозуміла пізніше, що Хмельницький, і старшина і духовенство — проти поляків, але не проти польського панського режиму, не захотіла йти в „обвійклое послушенство“, заспівала „бодай тебе Хмель-Хмельницький перша куля не минула“ та й засіла собі по хуторах. Москва при крутила українських панів, скасувала нарешті „автономію Малоросії“, а қобилка ані-телень. За Дорошenkом қобилка не пішла, бо їй не вподобалось бути турецько-татарським ясиром. Коли повстав Мазепа, то қобилка не ворухнула й пальцем проти Москви, нарешті, қобилка попала в кріпацтво аж до 1861, коли вже й ім'я України було забуте. В наш час, напр., қобилка чудесно зрозуміла, що гетьманщину треба знищити і знищила (при чім еміграційна қобилка якраз і воювала проти гетьманату!), але потім қобилка вся шугнула за большевиками: покинула укр. армію, директорію, уряди, вважаючи їх за контр-революційні, і пішла за тим, кого вважала своїм приятелем (московськими большевиками) проти своїх неприятелів (української республіки й демократії).

34 міліонів, увесь народ, безпартійний, програмне любить, партій не любить, талмуду не зносить, однака за большевиками пішов, проти гетьманату, укр. республіки і деникінської монархії йшов рішучо. Чому? Тому, що він належав психологічно й політично до қобилки: безпартійної, безпрограмової, безідейної, а мав лише „два принципи“: земля і воля, а все останнє — устрій громадський, трудові відносини, капіталізм чи ні, Україна чи Москва — чорт його бери! В програмах не розбирається, талмудистів не терпить, міркує про все „звичайним розумом“. Він зразу обурився проти комуністів, бо він большевик: „ми проти комуністів, але за большевиків, які на хроне нам хамути роздавали, зброю всяку, полушибки і разні вешті“.

Потім кобилка розшолопала трохи, поголодувала, за сіллю їздила або пішки ходила аж у Москву, не знаючи, що то українська сіль, і мудро говорила: „за царя било лучче — хліб з копійки за хунт, а тепер полтинник. Так нащо валили царя? Не зналі, дураки були“.

Потім кобилка почала говорити, що найлучче було за „Центральної Ради“, коли був дед, який Грушевський. Потім їм вже нравилось, що Петлюра делай: давай вибирати в кожному селі когось на Петлюру. Потім збиралась кобилка послать делегацію до німців, щоб дали поміч. Кобилка під польською окупацією гуде тепер про большевиків — от харашиб. Галицька кобилка, що раніше все збиралась вішати соціалістів і вчилася хлопа буком, також лепече про большевиків, „будь-що-будь“ в там українська держава і йде добре українізація, а наддніпрянська кобилка об'єдналась і чути про большевиків не хоче. Коли правда, що навіть створився союз українців — од комуністів до уміркованих хліборобів — на „двох принципах“, то й це характерне для політичного неузвітва.

Кобилка все упрощує, зводить до одного принципу, ім'я якому — хаос поняття. Є кобилка в науці — устами давнього грека Талеса (Фалеса) вона поясняла весь світ одним поняттям: все — вода. Від зарозумілості напин-дюченого неузвітва залишилось порожнє місце і тепер вже кожний хлопець з сільської школи знає більше. Кобилка завжде ворохобиться проти всього, чого вона не знає й не розуміє: ще сто років назад вона розвивала машини, палила винаходи, топила винахідців, палила шукачів нової правди,

Ще не дуже давно (моя баба в селі мені малому говорила) кобилка не могла примиритися з появою залізниць: вона була рішучо певна, що паротяг їде силою черта, який сидить між колесами і їх крутить. З фанатизмом зна-ючого, переконано, кобилка з корогвами та іконами йшла на зустріч паротягові і чекала страшного ефекту: як тільки підніме вгору Озерянську Божу Матір, або Троєручицю, так нечиста сила і шугне собі „під три чорти“. Однаке, діявольський паротяг перш вперед, а кобилка сконфужено оступалася з рельс. Иноді навіть лягала на рейки з Троєручицею і голосила уперто — „не пустимо“, а паротяг все-таки їхав до своєї мети.

Характерна риса кобилки — ігнорувати факти, як говориться в приповідці про одного з представників кобилки в науці, що доводив якусь свою знамениту теорію: та-ж вашій теорії суперечать факти! — „Тим гірше для фактів“ закопиливши губу відповідає переконана всезнаюча кобилка.

Факт основний такий.

Соціологія — наука — говорить, що світове суспільство йде до демократії, про це говорять непохитні факти, такі й такі, напр., хоч би той, що сто літ назад в Європі була проглашена тільки одна республіка, а тепер вже залишилось кілька фіктивних монархій і що перед нашими очима розлетілись монархії Китайська, Австро-Угорська, Німецька, Російська, Турецька. Навіть Персія на-передодні проголосення республіки. Ні, цього українська кобилка „не може приняти“, навіть після революції на Україні! Далі. Факт непохитний: в сучасній демократичній державі політична думка взагалі і державна політика організується і виявляється в одній формі — формі політичної партії; що політична партія, як організація однодумців, є закономірний соціальний феномен, який вказує, що державу організує народ або організовані його частини — партії; що партія, як не обхідна соціальна категорія сучасного суспільства, знаходить своє місце в державній конституції (напр. чеській). Що без партій не може бути політичного життя: само по-

няття політики не може бути встановлене без поняття партії і програми — дуже детально-розвробленої програми.

Наша кобилка ігнорує ще один факт: методологію національного відродження. Історія каже, що поневолені нації прокидаються від тьми спочатку в формах освідомлення краси свого мистецтва — в першу чергу пісні й музики. Потім іде зацікавлення своєю мовою і спроби її наукової розробки. Потім наступає інтерес до своєї минувшини — виучується і досліджується історія. Потім появляється усвідомлення свого політичного ідеалу. Рівнобіжно з цим повстает й розвивається література і нахил до просвітно-культурної праці, потім нарешті приходить усвідомлення свого господарсько-соціального понижения й визиску і цим скріплюється політична ідеологія.

Це все відбувається в формах ідеологічних (період пропаганди), а потім наступає період конструктивний: організація сил і культурне, господарське будівництво та політична боротьба.

Політична боротьба спочатку нелегальна, конспіративна, заговорщицька, з пророками й мучениками, дрібними гуртками, а потім отверта, легальна, масова. Партий зароджується рано: ще в періоді ідеологічної пропаганди, розвивається в більші інтелігентські гуртки в першому періоді політичної боротьби, але стають масовими тільки в другому періоді (коли вже йде культурно-суспільне й господарське будівництво), і що-йно тоді нація стає на ґрунт реальної політики: цеб-то здобуває собі моральне признання, за яким вже при сприятливих обставинах і активізації боротьби приходить визволення.

Така є соціологія визволення поневолених народів. Ріжниця буває в темпі, в організаційних формах, в залежності від соціальної структури даного поневоленого народу, але абстрактна суть і періодизація визвольного процесу однаакова скрізь: придивіться до чеського відродження, і ви побачите, як чеська нація освідмлювала собі оцю діялектику свого відродження (напр., „Чеська справа“ і „Наша криза“ Масарика).

Придивіться й побачите ще один факт в історії: ні один поневолений народ не визволився раніше, аж поки не організувався в партії! Ясно, бо партія є знаряддя, засіб, сила в боротьбі. Нація-кобилка ще ні одна не могла визволитися. Такого прикладу нема й не буде в історії.

В Африці живе багато — сотні мільйонів туземної кобилки, що про ніякі партії не знає і, очевидно не хоче знати, бо всі правди їй скаже тупориле, але пишно-горде своєю темнотою шаманство. Світ дуже просто зложений, що для пояснення його треба лише одного або двох принципів: коли мені добре — то добре, а не добре — то недобре. Два боги: один добрій, а другий — злий. Одного треба хвалити, а другого хабарами вгнобляти. Словом, вся складність життя, вся ріжноманітність потреб людських, характерів, рушійних суспільних сил, нещасть і катастроф, заходів і засобів вкладається в два принципи: добро-злого шаманства, замісць політики, творчості, організації, боротьби. А коли прийдуть „блі“ з свою зброєю, кулеметами, газами, то проти їх поставимо стріли з луками або... Троєручию на африканський лад. І тільки потім, в неволі, вертить голову думка — чому Троєручица не помагає і чому живеш в неволі?...

Придивіться до Чехословаччини: держава чехословачська створена й керується не безпартійною кобилкою, а партіями, яких навіть більше, ніж ті страшні 5—6 партій українських, які „обов'язково“ запровадять весь наш народ в неволю, під пугу. В Чехословачькому парламенті безпартійних нема. На вибори стає 14—15 партій.

Сучасна держава (всяка) організується, утримується й керується тільки партіями — такий є соціологічний закон. Безпартійна кобилка в загалі держав не творить, не визволяється, — вона живе й ніде в своїй пасивності і сходить покоління за поколінням

без шума і сліда,
Не бросивши въкам ни мысли плодовитой,

Ни генiem начатаго труда.

Кобилка — це несвідомість, неуцтво. Вона не знає, що таке держава, з чого і як, ким і коли, по якому плану будеться. Вона в душі відчуває, що держава є будівля — дуже складна будівля, складніша, ніж якась фабрика з тисячма коліщат, пасів, проводів, машин, — і що будувати державу треба на основі плану, який на юридичній мові називається конституцією, а на мові партійний, вміщається в програмі. Кожна партійна програма — цього кобилка ніяк не може засвоїти — має проект державного устрою і його функцій, кожна конституція відбиває в собі певні партійні програми.

Щоб якусь хатину чи вілу в Подебрадах будувати, то господар обов'язково складає план, проект будівлі, програму будівлі. Віла — річ куди простіша, ніж держава. І розумний чоловік робить план на вілу; тим більше, коли він хоче будувати державу — мусить мати розумно (на скільки сила його розуму дозволяє) вироблений план, програму. Зробивши план — програму, обов'язково шукає будівничих — інженерів, техників, робітників, які цей план розуміють і ухвалюють, і так складається партія, як організація сил для збудування своєї держави, для утримання її. Коли таких партій кілька, то вони порозуміваються, що до загального плану, роблячи взаїмні уступки в деталях — і будують. (Так будували Чехи і хоч у них багато партій, але нарід не в неволі, та ще ці партії — жахливе слово — і нам притулок дали).

Ясно, що де йде мова про боротьбу, визволення, збудування держави, там іде мова про партійні програми. І хто справді хоче боротись за визволення і будувати державу — для того один шлях — партія і програма. А не хоче партій і програм — значить не хоче боротись і визволятись, не хоче й думати про будування держави. Кобилка, не маючи поняття про ці речі, гордо запинається в тогу вищості над партіями, а в дійсності — це поза жахляка, який боїться власної порожнечі, але маскує її, драпірує упрощеними „принципами“, все зводить до одного чи двох принципів, виявляючи на зовні свій суспільно-політичний примітивізм. Для політичного примітивізму все ясно: держава, а спітайте: яка конституція тієї держави? — він не знає. Але знов маскується: як нарід забажає.. Та хто-ж нарід? Кожний з нас є нарід: ти, я, він, другий, третій і т. д., ми нарід. Нарід складається з індивідів і щоб знати думку, план, уявлення про державу — кожний з нас мусить сказати, що він думає про державу: територія, нарід, хто має право голосу, кого куди й чому вибирати, як організувати законодавство, які закони видавати, що і як в них писати, як організувати уряд центральний і місцеві, як школу, церкву, шляхи, господарство, торговлю регулювати, як територію (землю) впорядкувати, як працю наладити, культурну творчість підтримувати і т. д. — оці всі питання є держава.

Кобилка, хоч вона в панах-інтелігентах: інженерах, письменниках, професорах, старшинах, урядовцях перебуває — не знає, що сказати про державу, а тому й ховається за спину народу. Як скаже народ! а ти не скажеш? Тоді ти до народу не належиш і між нами права не маєш — так треба відповісти кобилці, що попелом беззмістової фрази засипає очі народові та ще й у визволителі і будівничі пхається.

Кобилка справжня дійсно нічого не знає про державу і тому в ній дійсно нема програми і тому вона щиро не може належати до партії — на те вона й кобилка.

Справжня кобилка — це кваліфіковане неуцтво, життя легендами й казками, шаманством і Троєручицями, несвідомість і пасивність — і неволя, політична, економічна, тьма культурна. Це та курява людська, по якій мчаться паротяги й автомобілі чужої політики і нищуть, деформують, втоптують в ґрунт, гноять, пресують в родючий шар, з якого росте пишна культура гнобителів національних, політичних, культурних, економічних. Ця кобилка — африканські, азіатські і європейські дикини, що безмірно страждуть, безмірно працюють не на себе, гинуть мільйонами і даремно простягають свої руки до глухих до їхніх страждань Троєручиць і примітивних формул. Ця кобилка дійсно не належить, бо й не знає, що треба належати до партії, що треба мати програми, що треба мати ту зброю, якою орудує і ворог, а ворог має партії і програми. Ця нещасна поневолена кобилка має тільки одну „програму“: неволя, праця, страждання і смерть без надії; вона складає тільки одну партію — поневолених, несвідомих і упертих в своїй несвідомості. З такої кобилки складається оті 34 мільйони українців, що не органіовані гинуть в неволі і не знають, коли і як прийде визволення. Вони не знають, що визволення само не приходить, а що його треба організувати, цебто вйтись до купи („партія“, „спілка“ і т. д.), виробити план (програму й тактику), і як одна душа, однією волею (а ця однодушність може бути тільки в організації — партії) вдарити на ворога, вміло маневруючи і ухиляючись від ударів, навпаки — в зручні моменти б'ючи на ворога. Не треба „перти лавою“, „народом“, „юробою“, як ото сарана лізе через полотно залізниці і гине масами на рейках, а треба знати політику — свою мету й шляхи до неї — влучно бити, організовано, планомірно, під керовництвом провідників. Так організація, послух, дисципліна, програма, партія — це все є абсолютно необхідне для тих, хто йде на боротьбу за визволення і створення своєї держави. Тільки кобилка цього не знає, на жаль! Вона думає, що стіни Ерихона впадуть від дурного галасу і від страждання самої кобилки, від обтяженності працею, Троєручиці, що ніяк не згадає про необхідність визволення малої, темної, нещасної, але святої в своїх стражданнях і наївності кобилки.

Окріч справжньої кобилки є ще підроблена, маскована кобилка. Ця належить навіть до партій, іноді належить формально, а в більшості — нишком, таємно, морально. Вона знає — чого її треба, яка її програма, але маскує, щоб часом справжня кобилка здоровим інстинктом, і наукою страждання не розгадала її намірів. Вона через те говорить тільки про державу, не передрішаючи її форм. Не передрішати форм держави — це значить або сиравді не знати, що таке держава (так діється в справжньою кобилкою), або знати, що таке держава, але не говорити про свої наміри через тактичні міркування. Коли вона каже про державу, то тільки тому, що б не скавати республіка. Не каже про республіку тому, що хоче монархії або петьманату. Масковане під кобилку дурисвітство знає, що більшість нашого народу

селянська й робоча, яка вже показала свою огиду до монархії і гетьманатів, до поміщиків і всяких паразитів, а тому перед нею небезпечно розкривати дійсні плани реакціонерів і галапасів. Тому вони й маскуються під кобилку, спекулюючи на її темності, сугестіонують її простотою примітивних формул в роді: держава, не передрішаючи її форм; держава, якої захоче народ; без партійність і безпрограмовість, простота одного-двох принципів. Темний людині імпонує іменно простота, примітивність. Темний чоловік, як увіде в якусь модерну фабрику, як гляне на тисячі коліщат, пасів, станків, лямпочок, як вчує грюкотню всіх приладів, метушню людей біля них, то радий, що вискочить на двір, аж легко зітхне та усміхнеться: як увійшов туди, то зразу голова стала от-така-б! А тут (на дворі все просто, ніщо не вертиться, не грюкотить...) Просто удовольствіє... Так і в державній справі: подумати тільки, скільки там питань, проблем, коліщат, пасів, приладів і все його треба припасувати, гармонійно сконструувати, всьому дати правно-принципіальну основу і організаційну форму. Тільки подумаєш про це — зараз тобі голова от-така-б! Краще один-два принципи: держава та й годі, а яка — кат його бери, аби держава!

Політичні спекулянти, любителі політичної кобилятини, тут і летять на підмогу: ну-да, аби держава, геть партії, народ сам скаже... все одно, чи радянська республіка чи конституційна монархія, — аби держава. Кобилятник знає дуже добре, що де не все одно, не байдуже, яка держава, що монархія для України смерть, що кацапщина „советська“ — також смерть, що для України тільки одна форма є порятунком — демократія, але він умисне нашптує қобилці, що ріжниці між формами державними нема, цеб-то він свідомо її дурить, замісць того, щоб чесно, науково, критично вказати на природу державної організації і залізну залежність її від соціальної структури народу; він умисне не хоче сказати, що успіх українського відродження залежить виключно від вільної самодіяльності кожного українця, від організації всіх українських одиниць в культурно-наукові і просвітні, господарсько-економічні й кооперативні колективи і нарешті обов'язково політичні колективи — партії. Вільна самодіяльність можлива тільки в демократії і тільки як демократія. Він не хоче сказати, що деспотія московсько-советська, що монархія царська (бюрократична) і гетьманська (олігархична), і псевдо-демократія польська (реакційно-республіканська), і румунська (конституційно-монархична) є смертю для всякої самодіяльності. І тому наше відродження не могло й не може розвиватися при пануванні таких держав, таких режимів. Коли ви припремте кобилятника до стіни і вкажете на це, то він скаже нарешті, що він за самодіяльність народу і кожної одиниці, але що українська держава буде „краща“, коли будуть „кращі“ правителі, не „передрішаючи форм держави“. Він почне надзвичайно крутити, молоти язиком фрази, озиратися, звертати щось на „обставини“, „некультурність“ народу нарешті зверне про погоду і скаже діловито „треба йти працювати“... Він все не хоче сказати отверто те, що само ліве і вічне: демократія, вільна, не фальсифікована. А така демократія на Україні означає, що всі органи народного життя зале, затопить селянсько-робоча маса, яка добре розуміє свій інтерес і гнутиме лінію проти поміщика, фабриканта, купця, попа і всяких явних чи замаскованих паразитів. Оце то й погано... краще держава, не передрішаючої форм! Тако ми приспимо кобилку, вона шугне і посадить „трудового монарха“, все вхопимо в руки, добру поліцію змайструємо, а тоді най кобилка лупає очима, як потягнемо її пухою. Хай спробує! Ми будемо увесь час репетувати, що держ-

жава вище всього! Не смей чіпати. Ги-ги — прокинеться тоді кобилка, віддер-
живі, форм якої не передрішала, єв ланцю гах. Вже й тепер лицеміри вигадали для кобилки фразу, од якої хочуть і спо-
діватись магічних наслідків. Кобилка любить примітивність, простоту одного-
двох принципів, от так і треба сказати щось на зразок. Нація вище за класи!
Держава вище за партії! З цими „гаслами“, кажуть, можна дійти до нашої мети: української держа-
жavnostи.

Чи можна дійти до сучасної хемії в принципом „все — вода“? Що таке нація,
пане добродію? Чи не є се сума класів: Н(ація) = А + В + С? чи по вашому
А + В + С = Нація + Х? Хіба вартість суми більша вартості своїх склад-
ників? І що це за формула: нація вище за класи? В чим і яка вищість?

І при чим тут „вищість“? Або „держава вище (?) за партії“, коли держава в демократії є функ-
цією партій? Ось в ЧСР править державою, власне її складає, творить,
втілює, уосібнює кілька партій (п'ять). Ці партії і є держава, їхня
організація в парламенті, уряді, технічному апараті — є держава. Зна-
чить, держава цих партій, їхня функція є „вище“ їх? Що це значить: чи
„більша“, чи „краща“, чи „розумніша“, чи ще щось? Коли ці п'ять партій
(А + В + С + Д + Е) разом творять Д(ержаву), то чому Д (держава) вище
Д (партій)?

Бідна кобилка з області політичної філософії: вигадає собі „гасло“, фікцію,
а тоді й підносить її з апломбом справжній кобилці, що роззвялила рота й чекає
на „слово правди“: тут тобі, як сказати, що щось вище чогось, то як раз
і влучиш. Українська кобилка в армії була переконана, що військо вище
уряду і держави, вище партій, урядовці думали, що вони вище уряду, окремі
урядовці думали, що вони вище міністрів і продавали в порядку ліквідації
держави — машинки і архиви, щоб підлатати свою вищість, бо вони жили
афоризмом більш логічним про вищість людської особи по-над усім. І вони
з більшим правом можуть сказати: особа вище нації, особа вище всієї люд-
ськості і т. д.

Що вище чого — це велике питання; ось в ЧСР є масові партії, які
створили систему своєї співпраці (державу!) і є держава, а в українців
нема масових партій, то нема й держави. Виходить, що не держава родила
партії, а партії родили державу, цеб-то куркою були партії, а держава стала
яйцем. Що вище: курка чи яйце?

Он в Подебрадах є Господарська Академія з трьома відділами: скажіть,
що вище — Академія чи три відділи, Академія чи професура, професура чи
студентство? Ясно, що сама Академія є збірною назвою своїх відділів, а як
забери відділи, то не буде й Академії. Академія не вище і своєї професури,
бо професура і творить само поняття академії академію, як соціальне явище
Академія не „вище“ і її студентства, бо студентство і є змістом академії, її
втіленням. Академія, як реальність, з'явилася як функція професорсько-сту-
дентської взаємочинності, а тому абстрактне поняття „академія“ має ідею
тільки при існуванні професури і студентства. Нація так само є реальністю,
створеною взаємочинністю індивідів і їх груп, держава є виразом партії чи
партій, і тому нічої ніхто не „вищий“: форма не вища і не нижча свого
змісту. Склянка води є цілість, в якій ані склянка не „вища“ води, ані вода
не „вище“ склянки.

Темнота в словах імпонує кобилці. Розповідають, що в одному селі вперше новий піп одправив службу по-українському і коли читав „вангелю“, то всі баби — благочестиві сліпухи аж образились: по-простому! все ясно! каже, що „яккаже Христос“... Вони, словом, зрозуміли все і... образились. А ось як забалакає „аще глаголет, коємуждо дондеже“, то, Боже, як гарно! Кобилка любить таємничу загадковість і її легко брати цим.

Нашу громадську кобилку і частують формулами на-взір — „геть все, тільки національна безпартійна, безкласова і т. д. політика.“ І кобилка з гордою усмішкою так і говорить: я за безпартійну політику, тільки за національну...

Навіть кобилка знає, що нація складається з людей та із групувань. Ріжні групування через те є є, що є ріжні інтереси, смаки, ідеології. І кожне групування чи навіть особа всяко змагається, щоб досягти своєї мети, своїх інтересів. І оця боротьба за свої інтереси й стремління взяти в свої руки публічну владу, принаймні взяти участь у ній, і є політика. Отже коли групування 10 чи 100, то є 10 чи 100 політик і програм. Нація є ріжнородна цілість. Спільність тільки в мові, а не в думанні. Яка-ж політика є національною: чи політика групи А, групи В, групи С, Д, Е і т. д.? Якої групи політика є національна?

Кожна група вважає суб'єктивно свою політику за національну. Значить, єдиної національної політики не було, нема й бути не може.

Чому-ж українська кобилка так часто говорить про єдину, виключно „національну“ політику? Тому, що кобилка вважає, що таке політика. Є українська мова, вдається на що вже мова спільна, та ю то ріжно люде говорять: і по-галичанському, і по-полтавському, і по-чernigivському, і по-чornomorsькому і т. д., навіть, кожна особа інакше говорить: спільність єов словах, але нема спільної комбінації слів, щебто думок. Значить, кожні 10 чи 100 чоловік дадуть 10 чи 100 ріжних означень „національної“ політики. Зробіть таку спробу: зберіть 10 осіб, що стоять за виключно „національну“ політику, посадіть їх і спитайте кожного: що є, на його думку, національна політика? Ви матимете змогу дуже весело час промарнувати: вони вам дадуть десять ріжніх означень „національної“ політики, а в додачу, ще 20 коментарів до своїх означень. При тім буде одна спільна тріса: кожне означення буде близьке до партійних формул тих партій, яким „націоналісти“ співчувають. При більшому розгляді безпартійна „національна“ політика виявиться і партійною і в більшості реальності — буржуазною.

Українська інтелігентська, як і всяка на світі, кобилка є реакційною, буржуазною, ворожою до інтересів поневолених частин людськості: клас і націй, антидемократичною і антипоступовою. Ви це зразу можете відкрити просто: що її зовсім не цікавить визволення поневолених класів, ви питаете її про визволення нації (своєї ж власної); вона рішучо за визволення нації! Ви далі кажете, що чужа нація забрала нашу землю — чи треба цю землю повернути своїй нації? Вона каже, що треба. Але, коли ви кажете, що інакше не можна, як не конфіскацію (а це значить і революцію), то вона зразу проти цього, бо це... несправедливо, треба заплатити за землю. Ви кажете, що платиться лише тоді, коли ви переконані, що предмет (в даннім разі земля) справедливо належиться комусь, а землю-ж у нас ворог конфіскував і через те панує над нами. Кобилка не знає тоді, що казати: вона за націю, за національну політику на словах, а на ділі вона не хоче, що б нація одержала своє заграбоване добро назад. Кобилка є в дійсності протинаціональна! Вона „хоче“ визволення нації, але не хоче боротися за землю й зна-

ряддя продукції, забрані у нації. Коли наша нація складається на 9/10 з селян і робітників, національне визволення яких без соціалізму неможливе, то консервативно-реакційна кобилка (справжня — через несвідомість, а маскована через свої класові симпатії) справді є протинаціональна. Національну політику в нас ведуть тільки партії і групи з максималістичною програмою (соціалістичною). Українськими націоналістами в справжньому і кращому розумінні у нас є тільки соціалісти.

Маскована кобилка любить твердити, що вона безпартійна, або понадпартійна, понадкласова, нереволюційна; натягаючи на себе прикмети дійсної кобилки, разом з тим в дійсності є партійно-класовим реакційним заговорщиком проти дійсної кобилки. Вона хоче тримати дійсну кобилку в стані політичного анабіозу, щоб легко користати з неї для своїх цілей.

І нема нічого дивного, що партійний п. М. Левицький вихваляє безпартійність і примітивність кобилки, підсовує їй думку про пасивність; темноту кобилки підносить до значення „національної ідеології“ і це все з метою — бути популярним у кобилки і вести її на мотузку політичної темноти за свою... партією!

Надзвичайно тяжка картина... Замісць того, щоб, не боячись згубити популярність у кобилки, сказати їй просто про її громадську примітивність, шкідливу для нашого визволення й закликати до впертої праці над самоусвідомленням національним і соціальним, до організації та критичної праці, такі собі „малоросійські“ хитруни хочуть досягати своєї мети на людській темноті.

Так тисячі років народи наші в неволі. Розбудили його революціонери Шевченки й Драгоманови, але нащадки старого руського боярства, старої козацької старшини уперто навівають могильний сон на темні нещасні маси — во ім'я чого? Воні ім'я визволення? Ні, це гідка брехня.... Кобилятники визволення в дійсності не хотять, пропонуючи темним масам „визволення без визволення.“

Ні, як вже визволятись, тог визволятись! Попереду обрахуй кого, скількох, від чого й во ім'я чого визволяти, а тоді логічно будуть вказані методи та способи визволення. Коли 34 мільйони є майже вся наша нація, то тільки програма визволення оцієї маси (селянської та робочої) і є національним визволенням, а політика на її користь є національною політикою. Ви знаєте чого хочуть укр. селяне (або: через що вони колись покинули а сі пішли за большевиками!), українські робітники — так оце і є національний інтерес, національна політика, а праця і створення культури для цієї більшості є національною працею і національною культурою. Все, що проти цього, є ненаціональне й протинаціональне. А тому її програму визволення і будівництва можна скласти ясну: заздалегідь намітити її форми держави, та її поширювати знання про державу і отверто говорити, яка державна організація більш корисна для українського народу, щоб вивести його з неволі, з культурної темноти, з соціального пониження, словом — щоб справді визволити його політично, культурно, економічно, цеб-то національно. Ми добре знаємо, що московська совітська деспотія є шкідлива для національного визволення; так само шкідлива монархія — абсолютна, конституційний „трудова“, гетьманська й не гетьманська; шкідлива й псевдо-демократія визискувачів.

Для нашого визволення й розвитку нашої культури є корисна тілька така демократія, що забезпечує свободу, самодіяльність і трудові інтереси кожної української одиниці, цеб-то трудова демократія. Тільки коли буде

така демократія, то 34 мільйони кобилки протягом одного покоління стануть 34-ма мільйонами вільних, культурних, шанованих людей.

Це і є нашою метою, тому ми й не потураємо реакційній демагогії кобилятників, що спекулюють на політичній темності нашої пів-інтелігентної й народної кобилки. Ми рискуємо бути в меншості, бути в кобилки непопулярними, але ми хочемо служити й працювати для великої всеукраїнської кобилки, щоб вона вже перестала бути кобилкою, щоб перетворилася в вільних, гордих своєю свідомістю людей, які тільки й зможуть створити самостійну Українську Республіку, свідомо передрішивши її форми.

(Plata III, Šestikrás IVIII). — Tiskem «Politika» v Praze.